

Szanowni Państwo,

Temat zanieczyszczenia powietrza to jeden z głównych tematów debaty publicznej w obszarze ochrony środowiska i zdrowia. Jako organizacja, której celem jest poprawa jakości powietrza w naszym kraju, chcemy przybliżyć wyborcom plany poszczególnych komitetów wyborczych w tym zakresie. W związku z tym przesyłamy kwestionariusz, w którym pytamy o najważniejsze działania dotyczące poprawy jakości powietrza w Polsce. Pytania zostały podzielone na trzy części: dotyczące zanieczyszczeń wynikających z niskiej emisji, zanieczyszczeń transportowych oraz przemysłowych. Prosimy o przedstawienie swoich planów działań podejmowanych w tych obszarach w nadchodzącej kadencji. Państwa odpowiedzi zostaną opublikowane na portalu SmogLab.pl, naszych stronach internetowych oraz na profilach społecznościowych alarmów smogowych.

Z wyrazami szacunku,

Polski Alarm Smogowy

EMISJE Z BUDYNKÓW

Głównym problemem polskiego powietrza jest emisja zanieczyszczeń z domowych urządzeń grzewczych. W samych budynkach jednorodzinnych działa około 4 milionów tzw. „kopciuchów”, czyli przestarzałych kotłów na węgiel i drewno emitujących duże ilości zanieczyszczeń. Niestety program, który miał wspierać wymianę źródeł grzewczych w budynkach jednorodzinnych jest wysoce nieefektywny. W ciągu pierwszego roku działania tego programu udało się podpisać jedynie 20 000 umów na wymianę źródeł ciepła. Brakuje programu wspierającego wymianę „kopciuchów” w budynkach wielorodzinnych. Na plus należy zaliczyć wprowadzenie ulgi termomodernizacyjnej czy standardów emisyjnych dla kotłów na paliwa stałe, dzięki czemu ograniczona została sprzedaż „kopciuchów”.

1. Jakie rozwiązania (prawne, finansowo-fiskalne, inne) zamierza Państwo wprowadzić w celu jak najszybszej likwidacji ponad 4 milionów wysoko emisyjnych pieców i kotłów w:
  - a) budownictwie jednorodzinnym?
  - b) budownictwie wielorodzinnym?

Prawo i Sprawiedliwość jest pierwszą partią polityczną w Polsce, która poważnie potraktowała problem złej jakości powietrza. W ciągu tej kadencji wprowadziliśmy fundamentalne dla walki ze smogiem regulacje prawne dotyczące norm jakości paliw stałych stosowanych w gospodarstwach domowych oraz dotyczące dopuszczalnych standardów emisyjnych kotłów na paliwa stałe. Uruchomiliśmy również trzy programy wsparcia finansowego Polaków w walce ze smogiem, którą rozumiemy jako wymianę przestarzałych kotłów na paliwa stałe połączoną z równoczesnym ociepleniem budynków jednorodzinnych – powszechną termomodernizacyjną ulgę podatkową w PIT, program Czyste Powietrze realizowany przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we współpracy z 16toma wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska oraz program StopSmog skierowany do ubogich energetycznie gospodarstw domowych zamieszkujących w najbardziej zanieczyszczonych miastach Polski.

W kolejnej kadencji będziemy kontynuować te działania, optymalizując sposób funkcjonowania powyższych programów wsparcia oraz poprawiając – w przypadku takiej konieczności – regulacje prawne dotyczące jakości paliw oraz standardów emisyjnych kotłów.

Uchwalimy także nowelizację ustawy o wsparciu termomodernizacji i remontów, która ustanowi program wsparcia dla budynków wielorodzinnych przewidujący również połączenie wymiany przestarzałych źródeł ciepła na paliwa stałe z termomodernizacją tych budynków. Projekt takiej ustawy został już przygotowany w tej kadencji przez Ministra Inwestycji i Rozwoju i praktycznie zakończono prace nad nim na poziomie rządowym. Niestety upływ kadencji nie pozwolił na przyjęcie tej regulacji, ale będzie to jeden z pierwszych aktów prawnych dotyczących walki ze smogiem i termomodernizacji, które będziemy procedować w następnej kadencji. W ustanawianym przez nas programie skupimy się przede wszystkim na budynkach wielorodzinnych, w których wszystkie albo większość mieszkań należy do JST – niestety obserwacja praktyki działania samorządów terytorialnych wskazuje, że samorzady nie inwestują w wymianę przestarzałych pieców w takich budynkach oraz poprawę ich efektywności energetycznej. We współpracy z JST wypracujemy stosowne instrumenty wsparcia, które będą finansowane ze środków Funduszu Termomodernizacji i Remontów.

2. Jakie rozwiązania (prawne, finansowo-fiskalne, inne) zamierza Państwo wprowadzić w celu wsparcia termomodernizacji w:
  - a) budownictwie jednorodzinym?
  - b) budownictwie wielorodzinnym?

Odpowiedź została zawarta powyżej – realizowane przez Prawo i Sprawiedliwość działania mające na celu walkę ze smogiem to kompleksowy, największy w Europie program modernizacji budynków jednorodzinnych, w którym łączymy wymianę przestarzałych kotłów na paliwa stałe z jednoczesną poprawą efektywności energetycznej budynków jednorodzinnych, tak aby zmniejszyć ich zapotrzebowanie na energię cieplną i elektryczną oraz doprowadzić do zmniejszenia rachunków opłacanych przez gospodarstwa domowe.

3. Jaki mają Państwo pomysł na usprawnienie Programu Czyste Powietrze?

Program Czyste Powietrze realizowany przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we współpracy z 16toma wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska to pierwszy tego typu powszechny ogólnopolski program walki ze smogiem połączony z poprawą efektywności energetycznej budynków jednorodzinnych. Usprawnienia tego programu polegać będą na realizowanych już obecnie działaniach mających na celu włączenie do programu sektora bankowego (możliwość korzystania z bankowości elektronicznej dla potrzeb składania wniosków o dotacje, opracowanie kredytów/pożyczek wspierających inwestycje termomodernizacyjne gospodarstw domowych oraz wspólna rządowo – bankowa akcja komunikacyjna wspierająca wzrost świadomości społecznej). Ponadto sieć dystrybucji środków z programu Czyste Powietrze poszerzona zostanie efektywnie dzięki współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego, których zadaniem będzie przede wszystkim ułatwianie dostępu do programu Czyste Powietrze osobom funkcjonującym w warunkach ubóstwa energetycznego, a w szczególności podopiecznym miejskich i gminnych ośrodków pomocy społecznej.

4. Jakie źródła finansowania programów wspierających wymianę starych źródeł ciepła i termomodernizacji budynków planują Państwo wykorzystać. Proszę podać kwoty w horyzoncie najbliższej kadencji Sejmu oraz źródła z jakich pochodzić będą środki finansowe.

W pełni podtrzymujemy deklarację przeznaczenia 103 miliardów PLN środków publicznych na walkę ze smogiem do końca roku 2029. Co do metod finansowania w następnej kadencji, to co do zasady środki te będą pochodzić z:

- a) kontynuacji antysmogowej, termomodernizacyjnej ulgi podatkowej w PIT – szacujemy wartość tej ulgi na kwotę pomiędzy 2 a 3 miliardy złotych rocznie, co powoduje, że będzie ona lewarować inwestycje antysmogowe/poprawiające efektywność energetyczną gospodarstw domowych o wartości między 10 a 15 miliardów złotych rocznie (stymulacja wydatków gospodarstw domowych),

- b) środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkich funduszy ochrony środowiska – w latach 2019/2020 NFOŚiGW planuje przeznaczyć na walkę ze smogiem kwotę przewyższającą 3.343 mld złotych, która to kwota zostanie zwiększona stosownie do potrzeb obsługi umów w ramach Czystego Powietrza. Narodowy Fundusz jest państwową osobą państwa posiadającą aktywa na poziomie ponad 13,5 mld zł, w tym ponad 8 mld PLN płynnych środków na bieżące finansowanie zadań proekologicznych. Powyższe zapewnia możliwość zwiększania środków na realizację Programu zależnie od pojawiającego się zapotrzebowania. Kwoty te zostaną uzupełnione stosownym udziałem wojewódzkich funduszy ochrony środowiska, który szacujemy na około 500 - 600 milionów złotych w perspektywie następnych czterech lat.
- c) 800 milionów złotych alokowanych w chwili obecnej w ramach Funduszu Termomodernizacji i Remontów do programu StopSmog zgodnie z przepisami znowelizowanej ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów,
- d) od 2021 powyższe środki krajowe uzupełnione zostaną środkami z przyszłej perspektywy budżetowej Unii Europejskiej, które zamierzamy przeznaczyć na poprawę efektywności energetycznej budynków jednorodzinnych w Polsce połączoną z wymianą przestarzałych źródeł ciepła. Wstępne estymacje wskazują na to, że kwota o którą Polska będzie aplikować dla tych potrzeb wynosi między 6 a 8 miliardów EURO w perspektywie 2021 – 2027.
- e) środki z Funduszu Modernizacyjnego, które planujemy w części przeznaczyć na wsparcie termomodernizacji istniejących budynków jednorodzinnych oraz modernizację ciepłownictwa i rozwój niskoemisyjnej energetyki rozproszonej.

ZANIECZYSZCZENIA Z TRANSPORTU

Drugim poważnym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest transport samochodowy. Jest to szczególnie odczuwalne w dużych miastach, gdzie roczne normy dla stężeń dwutlenku azotu są znacznie przekraczane. Polska stała się śmietnikiem Europy Zachodniej – rocznie do naszego kraju sprowadzanych jest ponad 1 milion używanych samochodów (2018 rok), a ich średni wiek to 12 lat. Wciąż kwitnie proceder wycinania filtrów DPF. Samorządy nie posiadają praktycznie żadnych narzędzi prawnych, dzięki którym mogłyby ograniczyć ruch najbardziej zanieczyszczających samochodów w miastach.

1. Jakie rozwiązania (prawne, finansowo-fiskalne, inne) zamierzają Państwo wprowadzić w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza z transportu?
2. Czy zamierzają Państwo wprowadzić ograniczenia w imporcie starych, wysokoemisyjnych samochodów? Jeśli tak, to jakie?

Wszystkie zmiany na rynku samochodów, zwłaszcza osobowych, muszą uwzględniać specyfikę polskiego rynku. Dołożymy wszelkich starań, by Polacy mogli jeździć po bezpiecznych drogach przyjaznymi dla środowiska samochodami. Kluczowa jest tu ewolucyjna i stopniowa wymiana pojazdów na nowe np. poprzez system zachęt finansowych. Na pewno nie będziemy stosować żadnych przymusowych wymian pojazdów. Wraz ze wzrostem zamożności społeczeństwa na drogach będzie pojawiać się coraz więcej nowoczesnych samochodów.

3. Jakie rozwiązania planują Państwo wprowadzić w celu wyeliminowania wycinania filtrów DPF?

Analizujemy to zagadnienie, w nowej kadencji zaprezentujemy propozycje rozwiązań, które rozwiążą ten problem.

4. Jakie rozwiązania planują Państwo wprowadzić w celu ograniczenia emisji z samochodów w miastach? Czy wspierają państwo wprowadzenie stref czystego transportu opartych o wiek i klasę emisyjną samochodu?

Strefy czystego transportu wprowadzone zostały do polskiego systemu prawnego na podstawie skierowanej do Sejmu przez Rząd Prawa i Sprawiedliwości ustawy z dnia 11 stycznia 2018 r. o elektromobilności i paliwach alternatywnych. Jesteśmy gotowi w kolejnej kadencji do dyskusji z JST na temat zmian w tej ustawie koniecznych i niezbędnych dla zmniejszenia występowania szkodliwych emisji komunikacyjnych.

ZANIECZYSZCZENIA PRZEMYSŁOWE

Protesty społeczne w wielu polskich miastach i miasteczkach dobitnie wskazują, że kontrola nad emisjami z zakładów przemysłowych jest niewystarczająca. Kompetencje w zakresie wydawania pozwoleń środowiskowych są rozmyte, a służby kontrolne nie prowadzą skutecznych działań. Zapowiadana reforma służb ochrony środowiska nie przyniosła oczekiwanej poprawy w tym zakresie.

1. Jakie rozwiązania zamierza Państwo wprowadzić w celu zwiększenia kontroli nad zakładami przemysłowymi w zakresie emitowanych zanieczyszczeń (zarówno więksi przedsiębiorcy jak i mniejsze zakłady)?

Kontynuacja już zrealizowanych przez Rząd Prawa i Sprawiedliwości reform, tj. zaostrenie przepisów dotyczących obowiązku stałego monitoringu spełniania przez przedsiębiorców obowiązków związanych z korzystaniem z nich ze środowiska.

2. Czy planują Państwo reformę Inspekcji Ochrony Środowiska, jeśli tak to jakie rozwiązania Państwo postulują?

Będziemy kontynuować podjętą przez nasz Rząd reformę Inspekcji Ochrony Środowiska wyposażając tę instytucję w środki finansowe i organizacyjne niezbędne dla skrupulatnego monitorowania przez nią przestrzegania przez przedsiębiorców wszelkich norm regulujących ochronę środowiska w Polsce. W przypadku takiej konieczności będziemy dokonywać zmian legislacyjnych niezbędnych dla zwiększenia skuteczności i efektywności Inspekcji Ochrony Środowiska.

3. Czy planują Państwo zaostriżyć regulacje prawne dotyczące wwożenia do Polski odpadów i ich przetwórstwa na terenie naszego kraju?

Będziemy kontynuować podjętą przez nasz Rząd reformę przepisów o odpadach – w szczególności poprzez zakończenie budowy bazy danych odpadowych. Doprowadzimy również do pełnego respektowania przez branżę odpadową przepisów dotyczących zasad gromadzenia i przetwarzania odpadów, tak aby surowo karać wszelkie przejawy bandytyzmu ekologicznego w tym obszarze.